

duhovnoj i na tjelesnoj razini. Prevladavanju dualizma pridonijele su i biblijske spoznaje i novija filozofsko-antropološka razmatranja. Dok je vjerski sadržaj netaknut, čak i bolje protumačen, čini se da su izgubila na snazi ona filozofska i teološka gledišta koja su govorila o »duši« i »tijelu« kao o dvije odijeljene supstance ili »stvari«. Posljedice ovoga diferencirano naglašenog stava važne su za uvjerljiv navještaj vjere i katehizaciju odraslih, posebice školovanih.

MARIJAN VALKOVIĆ

OCKAR SCHATZ/HANS SPATZENEGGER (ur.), *Wovon werden wir morgen geistig leben? Mythos, Religion und Wissenschaft in der »Postmoderne«*, Pustet, Salzburg 1986, str. 248.

Ovaj svezak sadrži referate i diskusije održane na 13. »Salzburškom razgovoru o humanizmu« u rujnu 1986. godine. Ovi se razgovori odlikuju visokom razinom stručnosti i odnose se na probleme na koje nije lako naći jednoznačan odgovor.

Kao polazište navode se misli dvojice autora (Günter Rohrmoser, Wilhelm Hennis) da glavna tema potkraj našega stoljeća neće biti ni ekonomija ni politika nego religija. Stoga i naslov knjige: »Od čega ćemo sutra duhovno živjeti? Mit, religija i znanost u 'postmoderni'«.

Sudionici ovog »razgovora« ili simpozija nastojali su, dakle, suočiti se s fenomenom vjere u njezinu odnosu, s jedne strane, prema mitskim elementima, a s druge, prema modernoj znanosti. U toj tromeđi kreću se i referati i diskusije ovog veska, koji očituje osoban susret i žvu riječ, dobrim dijelom improviziranu.

Osim predgovora jednoga od urednika (O. Schatz) i uvodne riječi Gerda Bachera, intendanta austrijske televizije kao domaćina (trodnevni »razgo-

vor« je vođen u studiju televizije u Salzburgu), svezak sadrži deset referata i pet diskusija.

Prvi referat je kard. Königa: »Odnosi između znanosti i vjere u perspektivi našega vremena«. Ostali predavači su: Kurt Hübner, Alfred Gierer, Jacob Taubes, Carl-Friedrich Geyer, Wolfhart Pannenberg, Paul Ricoeur, Eugen Drewermann, Hermann Lübbe i Günther Dux. Neka od ovih imena su i internacionalno poznata.

Tematika ovih referata je široka, ali je i čitanje zahtjevno. Nije uvijek lako slijediti tok misli. Pri tom je jasno da su i stavovi u nekim točkama oprečni, što je i shvatljivo kad je riječ o interdisciplinarnom razgovoru.

Oni koji se stručno bave budućnošću religije u »postmodernom« vremenu, posegnut će za ovakvim i sličnim priložima — ako je istina da je religija tema budućnosti. Pri tom će, naravno, biti riječ o odnosu prema znanosti, ali čini se da je taj problem danas manje izazovan negoli prije nekoliko desetljeća. Tu se više danas ne radi o suprotstavljanju nego o dopuni, iako način dopune i uzajamnih utjecaja ostaje predmet daljnjih istraživanja. Mnogo je izazovniji odnos prema mitovima, kako starima tako i modernima (npr. »New Age«). Vjerski govor uključuje i racionalnost, kako to dobro upozorava Ricoeur, ali on je mnogo više simboličan, intuitivan, poetičan, pa će govor o religiji morati sve više voditi računa o tom aspektu, ne odričući se tekovina znanstvenog napretka i racionalnosti.

MARIJAN VALKOVIĆ

BIBLIOTHECA SANCTORUM. PRIMA APPENDICE. Roma. Citta Nuova ed., 1987, in fol., str. XXX — stup. 1482 (s brojnim slikama).

Sredinom prošle godine (1987.) izišao je u Rimu ovaj »prvi dodatak« poz-

nate i vrijedne hagiografske enciklopedije, o kojoj je već bilo govora u BS (1968. i 1969.). Glavni sadržaj ovoga »dodatka« sačinjavaju članci o svim Božjim slugama i službenicima, tj. o onim osobama koje su umrle na glasu svetosti i već je u toku postupak za njihovo proglašenje blaženima. K tome, u ovom »dodatku« ima čestih podataka o onim blaženima i svetima, koji su istina već uvedeni u ovu enciklopediju, ali je trebalo ili nešto dodati ili nešto o njima ispraviti (v. ondje, str. XXV).

Ovom lijepom svesku doprinijelo je radom mnogo suradnika (popisani su na 13 stranica!), raznih naroda i jezika, kako odgovara njegovu općecrkvenom značaju. Podaci su općenito veoma pouzdani, jer su isti suradnici redovito specijalisti za predmet o kome pišu: postulatori ili vicepostulatori, arhivari, povjesničari, specijalisti u duhovnosti, i sl. Među suradnicima ima više Hrvata, pa su tako ovdje dobro predstavljeni naši sveci, blaženici i sluge Božji: Augustin Kažotić, Ante Antić, Petar Barbarić, Nikola Bijanković, Egidije Bulješić, Josip Lang, Leopold Mandić, Ivan Merz, Nikola Tavelić i Vendelin Vošnjak. Njima možemo još pribrojiti: Anu M. Marović i Lina Mapasa. Zanimljivi su ovdje i podaci o Leonu Bembo, čiji se ostaci čuvaju u istarskom Vodnjanu, ali je u novije vrijeme dokinuto svako njegovo štovanje (stup. 156-7). U svesku su predstavljeni i tri slovenska »sluge Božje«: Fridrih Baraga, Ivan F. Gnidovec i Antun M. Slomšek.

Publikacije ovakove naravi i ovakova sadržaja najbolje pokazuju kako »općem pozivu na svetost« (Vatikanski II.) odgovara opća stvarnost svetosti. Osobito se u našem svesku ističu ličnosti koje su bliže našim danima, poput nekih suvremenih papa ili mučenika, žrtava novijih političkih ili društvenih prevrata i progonstava, kojih su još na životu mnogi svjedoci. Sve-

zak je obogaćen mnogim i često puta veoma rječitim slikama, koje doista pomažu da bolje razumijemo osobelikove o kojima je govor.

ATANAZIJE J. MATANIĆ

RELIGIJE SVIJETA. Enciklopedijski priručnik. Kršćanska sadašnjost i Grafički zavod Zagreb 1987, stranica 447.

RELIGIJE SVIJETA — knjiga koju su napisali vrhunski stručnjaci za povijest svjetskih religija. Sjajan je to priručnik koji će biti od izvanredno velike koristi svakome koji se želi informirati u povijest i sadržaj i poruku pojedinih velikih svjetskih religija. Knjiga je divno opremljena, s obiljem ilustracija u boji. Pravi je užitak vidjeti takvu knjigu na našem domaćem hrvatskom knjižskom tržištu. Ovo je izvanredno djelo i svakako mora postati temeljna knjiga svima koji se danas bave proučavanjem religije.

Priručnik RELIGIJE SVIJETA podijeljen je na sedam velikih poglavlja:

— Razvitak religije (14-53) u kojem se iskazuje sve najbitnije o religiji;

— Antičke religije (54-131) u kojem su opisane drevne religije (Drevni bliski Istok, Egipat, stare religije Grčke i Rima, stepski nomadi);

— Primitivne religije (132-173) u kojem se obrađuju religije Azije i Oceanije, Afrike i Sjeverne Amerike;

— Žive religije Istoka (174-275) u kojem se obrađuju hinduizam, budizam, bahaizam;

— Narodi Knjige (276-339) u kojem se obrađuje judaizam (Stari zavjet) i islam;

— Religija ili ispunjenje religije? (340-392) u koje pisci prikazuju kršćanstvo.

Već se iz ovog kratkog prikaza vidi značajnost zbog sveobuhvatnosti ovog dobro nam došlog priručnika o religijama. U ovom priručniku svaki će čitalac pronaći sve što ga zanima u vezi s religijom (Što je religija?, obredi,